

RESTART není chiméra, ale zcela konkrétní řešení konkrétních problémů

Senátor Zbyněk Linhart kritizuje vládní restrukturalizaci postižených regionů. Program Restart označuje za chiméru s tím, že peníze by do regionů šly stejně, jen se jinak vykazují (celé znění viz <http://hlidacipes.org/program-restart-chimera-penize-by-postizenych-kraju-prisly-stejne-jen-se-jinak-vykazuji/>). Protože rozsáhlý text o téměř 7 normostranách upozorňuje na některé důležité aspekty a vybízí k potřebné veřejné diskuzi, Úřad vládního zmocněnce pro Ústecký, Moravskoslezský a Karlovarský kraj iniciativu pana senátora vítá a oceňuje. Zároveň však považuje za vhodné uvést jeho závěry na pravou míru.

Senátor Linhart pokládá správné otázky, které zajímají širokou veřejnost, a informace čerpá z vlastní dlouhodobé korespondence s několika ministerstvy a Úřadem vlády. Bohužel však obdržená sdělení vytrhává z kontextu a špatně pracuje s veřejně dostupnými klíčovými dokumenty, a tak se zdá, že jeho intenzivní rešerše má sloužit pouze k účelovému podložení předem připravených odpovědí.

Hlavním terčem kritiky je, že program Restart nevytváří žádné nové speciální rozpočtové zdroje, ale využívá již existující mechanismy pro čerpání veřejných prostředků. Argumentace je přitom postavena na mylné představě, že finanční prostředky z národních a evropských zdrojů by měly postižené regiony na dosah ruky i bez Restartu, takže by jako zázrakem postupně dokázaly strukturálně postižené oblasti ozdravit a program Restart je tedy zbytečný.

Připusťme na chvíli, že má pan senátor pravdu a program Restart je skutečně zbytečný. Potom se nabízí otázka, proč už se z Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje dávno nestaly kvetoucí regiony? Odpověď zní: protože chyběla důkladná analýza, která by jasně pojmenovala problémy strukturálně postižených regionů, chyběl koncept rozvoje, který by koordinoval jednotlivé programy, a chybělo také jasné slovo ze strany státu, které by Evropská komise považovala za dostatečný argument pro specifické výzvy a uvolnění prostředků výhradně pro vybrané regiony. A toto všechno přinesl až Restart.

Základní problém totiž spočívá v tom, že evropské fondy jsou určeny pro celou ČR a vzhledem k svému nastavení dokážou jen částečně reagovat na specifické problémy strukturálně postižených regionů. Usnesení vlády k Restartu ukládá správcům těchto programů vyčlenit jejich části na realizaci Restartu a vyhlásit buď specifické výzvy pouze pro tři dotčené regiony na aktivity spojené s restrukturalizací, nebo v celostátních výzvách například formou bonifikace projektů ze strukturálně postižených krajů zajistit přísun potřebných zdrojů do tohoto území. Příkladem je připravovaná výzva z Operačního programu výzkum vývoj a vzdělávání, která umožní vysokým školám působícím na území dotčených krajů realizovat z dotací i investiční záměry, přestože pro zbytek republiky už tyto aktivity operační program financovat nebude.

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

Pokud jde o prostředky ze státního rozpočtu, ty jsou na Restart uvolňovány také na základě přijatého usnesení vlády, jinak by k jejich vyčlenění nedošlo. Příkladem je Program na regeneraci brownfieldů s následným podnikatelským využitím. Díky rozhodnutí vlády o tomto programu byly vyčleněny 2 miliardy korun pro města a obce na obnovu nebo likvidaci starých průmyslových areálů na území strukturálně postižených krajů.

Domníváme se, že je správné, nejprve zajistit efektivnější využití již existujících finančních zdrojů a teprve v případě, že tyto svým objemem nebo charakterem neumožní realizovat opatření pro strukturálně postižené kraje, usilovat o vytvoření zvláštní rozpočtové kapitoly. Opak by byl plýtváním.

Toto je však pouze finanční stránka věci, ostatní důležité funkce programu pan senátor v rámci svého komentáře zcela pomíjí. Úřad vládního zmocněnce jako garant a organizátor programu pojmenovává problémy strukturálně postižených krajů, sbírá požadavky, komunikuje s vládou, regiony a ministerstvy a vyhodnocuje efekt jednotlivých opatření. Jinými slovy dohlíží na to, aby dával program smysl jako celek a aby se rozvíjely všechny jeho vyspecifikované pilíře. Restart tedy funguje jako puzzle – ucelený obraz vznikne pouze při správném použití všech součástí. Možná se tento postup může laické veřejnosti zdát zbytečně analytický a komplikovaný – bohužel však v současném světě neexistuje efektivnější a bezpečnější způsob, jak natolik rozsáhlý projekt realizovat.

Program Restart není chimérou, ale zárukou zcela konkrétních finančních prostředků na konkrétní kroky státu ve prospěch strukturálně postižených krajů a také zárukou systémových opatření. Reprezentuje první a svým rozsahem bezprecedentní proměnu hospodářství strukturálně postižených krajů na českém území. Vznikl na základě usnesení vlády a jeho koncepce vychází z rozsáhlé vstupní analýzy postavené především na potřebách dotčených regionů.

Aktuálně schválený Akční plán (veřejně dostupný zde:

<https://www.restartregionu.cz/content/uploads/2016/10/akcni-plan.pdf>) obsahuje 65 přesně formulovaných úkolů včetně odpovědného subjektu, rozsahu, harmonogramu i zdůvodnění.

Během pouhých 80 dní od schválení Restartu se již podařilo například vyhlásit dvoumiliardový program Regenerace a podnikatelské využití brownfieldů, navýšit tzv. 15 ekomiliardy na obnovu krajiny po těžbě o 3 miliardy korun či připravit výzvu Technologické agentury ČR v programu Epsilon na podporu aplikovaného výzkumu. Řada opatření se navíc realizovala dokonce ještě před schválením Restartu, například program na podporu rozvoje pracovních příležitostí na území Ústeckého a Moravskoslezského kraje. To nejsou chiméry, ale reálné investice, které již mají viditelné pozitivní efekty.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti působí ze strany pana senátora až urážlivě srovnání s poválečnou obnovou Evropy a Marshallovým plánem, k němuž rozhodně nebylo potřeba analyzovat příčiny a definovat systémové změny a o jehož potřebnosti nebylo nutné ani nikoho přesvědčovat. Ostatně ani v otázce procesní rychlosti není kritika Restartu na místě, protože program vznikl fakticky až v říjnu 2015 a již v červenci 2017 vláda schválila konkrétní kroky včetně systému implementace.

Protože původní text pana senátora je skutečně rozsáhlý a obsahuje mnoho zkreslených údajů, nepřesností či omylů, zájemcům poskytujeme v následující pasáži detailní pohled s přímými reakcemi

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

na konkrétní sdělení. Pevně věříme, že pro širokou veřejnost bude tento materiál užitečným zdrojem informací a odpovědí na klíčové otázky.

Zbyněk Linhart:

Zajímalo mě proto, kam konkrétně bude investováno těch 42 miliard? A co z toho ještě letos? A kolik příští rok? A kde jsou ty peníze alokované ve státním rozpočtu? A jaké ministerstvo poskytne na co kolik peněz? A kolik z toho půjde do Ústeckého kraje? A jakou opravdovou pomoc ty peníze přinesou? A jak se ty peníze odrazí ve zvýšené životní úrovni lidí, kteří tady žijí? Jaké přinesou inovace, jaké se tady podpoří startupy, jak se zlepší zdravotnictví, školství, infrastruktura, veřejné služby, občanská vybavenost...?

Protože po prostudování akčního plánu jsem se až na pár věcí (např. oprava východního nádraží v Děčíně) nic moc konkrétního s jasným rozpočtem nedozvěděl,

Vládou schválený Akční plán obsahuje 65 přesně formulovaných úkolů se zadáním, kdo je za ně zodpovědný, v jakém rozsahu a do kdy, a to včetně zdůvodnění a vymezení spolupracujících subjektů a taktéž měření výsledků. Jde tedy o velmi transparentní a dle možností vzhledem k dlouhodobosti procesu přesné zadání konkrétních kroků. Materiál je veřejně přístupný a každý si tuto informaci může ověřit. To, jak se použité peníze mají odrazit v životní úrovni, definuje další ze schválených dokumentů, Strategický rámec hospodářské restrukturalizace, který také popisuje, jak budou tyto výsledky měřeny a hodnoceny. Vyhodnocení bude každý rok předkládáno vládě.

Zbyněk Linhart:

..zeptal jsem se písemně ministrů a premiéra (viz dopisy na mých www stránkách či příloze), abych zjistil něco víc konkrétního a regiony se mohly v daných územích co nejlépe připravit na efektivní využití tohoto programu.

Regiony se na realizaci programu připravují průběžně, na rozdíl od pana senátora se na území každého kraje do aktivit zapojují desítky až stovky organizací včetně krajských samospráv a o možnostech využití programu je pravidelně informována i široká veřejnost skrze média a další informační kanály.

Níže jsou uvedeny z kontextu vytržené odpovědi jednotlivých rezortů, okomentované panem senátorem.

Zbyněk Linhart:

A dostal jsem následující odpovědi (plné znění na mých www či v příloze). Zkráceně zhruba toto:

1) Premiér

Mluví o miliardách, ale stále bez větší specifikace a stále nekonkrétně. Nejvýstižněji to dokládají formulace typu: „V období 2019-2030 je očekávaná alokace v hodnotě zhruba 25 miliard Kč...“

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

Není jediný důvod, aby pan premiér detailně vypisoval rozpočty jednotlivých opatření, neboť to obsahuje Akční plán, který je veřejný. Pan premiér pouze shrnul alokace na jednotlivé fáze. Je jasné, že rozpočty jsou detailně vyčísleny pro nejbližší rok a pro období 2019 – 2030 jde logicky o kvalifikované odhady, které budou každoročně zpřesňovány. Nastavit konkrétní částky na tak dlouhé období by bylo kromě toho nejen velmi obtížné, ale zároveň velmi nerozumné, protože lze předpokládat, že situace se bude v regionech dynamicky vyvíjet, a program restrukturalizace tedy musí být dostatečně flexibilní, aby se dokázal tomuto vývoji přizpůsobit.

Zbyněk Linhart:**2) MD**

Ministerstvo dopravy píše také o miliardách na Program Restart. Například na budování silnic II. a III. třídy v postižených krajích: „Dále se předpokládá zajištění 500 mil. Kč na opravu a modernizaci II. a III. tříd pro uvedené kraje. Jedná se o požadované navýšení prostředků z programu SFDI“, píše ministerstvo.

Ale v rozpočtové strategii 2017, uveřejněné MFCR v dubnu 2017 (<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/rozpocetova-strategie/2017/rozpocetova-strategie-sektoru-verejnych-i-28387>), se na str. 6 dočteme: „V roce 2017 bude ze Státního fondu dopravní infrastruktury uvolněno navíc celkem 3,0 mld. Kč na financování oprav silnic II. a III. tříd ve vlastnictví krajů“ (všech!).

Na SFDI se zase uvádí (http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/programy-financovani-silnic/2017_pravidla_silnice_kraje.pdf), že pro rok 2017 pro všechny kraje v ČR byly vyčleněny 2,869 mld. Kč, přičemž z tabulky lze vyčíst, že z toho necelých půl miliardy, konkrétně 484 mil. Kč, připadá na naše 3 kraje.

Co z toho vyplývá? Že stát dává přes SFDI všem krajům normálně jako vždycky, ale někde - u MSK, UK a KV - to prodá vláda a ministerstvo dvakrát. Jednou jako normální investici přes SFDI v rámci běžných ročních výdajů (viz rozpočtová strategie), podruhé jako investici v rámci programu RESTART (viz dopis ministr ŤOK). O žádné peníze navíc pro 3 kraje v rámci jakési speciální restrukturalizace se nejedná! (a to je pro Restart docela výstižné!)

O peníze navíc pro tři kraje se jedná, je to opět velmi přesně popsáno v Akčním plánu a jde o částku 500 milionů nad rámec ostatních krajů. Podpora silnic II. a III. tříd ze strany SFDI byla v posledních třech letech pravidelná a pro všechny tři kraje, ale na začátku každého roku tato podpora nebyla jistá, jelikož se tyto prostředky rozdělovaly až po zjištěných úsporách při realizaci dálnic a silnic I. třídy. Nešlo tak o systémové řešení, které by tuto podporu SFDI, respektive ministerstvu dopravy nařizovalo. Navíc v těchto prostředcích nebyla zohledněna zvýšená potřeba strukturálně postižených krajů. Nelze tedy tvrdit, že kraje něco automaticky ze SFDI dostávají. Z tohoto důvodu bylo do programu Restart začleněno opatření, které podpoře strukturálně postižených krajů dává systém a jejich nárok stvrzuje usnesení vlády.

Zbyněk Linhart:

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

3) MPO

MPO píše, že připraví program Podnikavý region - program na podporu začínajících podnikatelů či potenciálních podnikatelských záměrů. Pro rok 2017 - 3 mil. Kč (příprava programu), rok 2018 - 25 mil. Kč. Koukněte se do Akčního Plánu, jak budou místní podnikatelé moci ty prostředky využít a asi takto: peníze zkonsumují úředníci a konzultanti, kteří mají za tyto peníze radit, jak mají místní podnikatelé podnikat. Na případnou skutečnou pomoc podnikatelům, jako třeba úvěr, se operuje s možnými 50 mil Kč tímto textem: „Předpokládá se použití existujících zdrojů mimo program PODREG, např. programy OP PIK“. Aha, takže opět standardní operační program.

Technologie do firem 700 mil Kč. Odkud? V Akčním plánu se uvádí z OP PIK nebo alternativně ze SR v případě, kdy financování z OP PIK nebude možné. Pokud z OP IK, zase to nejsou žádné speciální peníze pro 3 kraje navíc.

Reálnými se zdají být programy na brownfieldy 500 milionů korun (moc bude záležet na všech podmínkách!). Na greenfieldy je to určené pro celou ČR.

Pak jsou uváděny další projekty a peníze, které si ale rozebere a využije někdo jiný, už tak dost bohatý (likvidace ekologických škod, těžba lithia, testování vozidel v Ústí).

Zbylé peníze jsou víceméně na nové úředníky a rozšiřování poboček Czechinvestu. Pro subjekty v regionu nic.

Pan senátor naprosto smíchal opatření finanční a opatření systémová. Vzhledem k problémům všech tří krajů je zřejmé, že nestačí pouze finanční dotace, ale že je nutné systémovými kroky podpořit rozvoj území, tedy i zvýšenými aktivitami CzechInvestu a dalších organizací.

Přímo pro podnikatelský sektor je pak v Restartu určeno hned několik opatření.

Na tomto místě je vhodné se podrobněji zastavit u kritiky toho, že Restart v sobě zahrnuje již fungující programy podpory: V tom je naopak jeho velká výhoda. Proč také řešit nové programy, pokud ze stávajících programů Evropské unie lze řešit i realizaci opatření pro strukturálně postižené kraje? Opatření vycházející z Restartu mají za úkol vytvořit specifické výzvy právě pro tři regionální kraje. Tedy věc, která v daných programech není běžná. Tyto specifické výzvy jsou určeny pro projekty, které nesměřují jinam na území ČR, ale právě do těchto tří postižených krajů.

Ano, jedná se o stávající finanční zdroje, ale nyní s garancí, že budou realizovány na území dotčených krajů. Tyto specifické výzvy by ze stávajících programů nemohly být vyhlášeny, kdyby neměly oporu ve vládou schváleném programu Restart. Navíc specifické výzvy nejen garantují zdroje pro tři kraje, ale také se zaměřují na odlišná témata, než která jsou podporována na území zbytku republiky, a reflektují potřeby postižených krajů. Například u inovačních projektů subjekty z Ústeckého a Karlovarského kraje ani nepodávaly své projekty do vyhlášených výzev, jelikož ve velké konkurenci a při naplňování indikátorů jejich projekty neměly proti velkým výzkumným organizacím z jiných částí ČR šanci. Restart jim tuto šanci dává a dává ji také našemu regionu, aby i zde se začal rozvíjet výzkum a vývoj a nikoliv pouze montážní závody a skladovací plochy.

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

Právě princip specifických výzev ze stávajících programů, který dosud nebyl v takové míře možný a tím i efektivnější využití evropských fondů je velkým úspěchem Restartu. Vedle toho pochopitelně vznikají díky Restartu programy z národních zdrojů na aktivity, které nelze financovat z fondů EU.

Zbyněk Linhart:

4) MŽP

„Pro rok 2017 nedošlo v rámci rozpočtu MŽP k přímému vyčlenění prostředků na Program Restart. Případné aktivity v gesci MŽP v této oblasti by měly být v souladu se schválenou strategií financovány primárně z Operačního programu životní prostředí (dále jen „OPŽP“) /tedy opět operační program pro celou ČR/.

„Konkrétní výši finančních prostředků, která bude určena pro restrukturalizaci Ústeckého kraje, případně pro okres Děčín, nelze určit, neboť tato závisí na tom, zda subjekt o dotaci zažádá v rámci výzvy vyhlášené pro danou oblast podpory.“

Není třeba nic dodávat. Program Restart má pokrýt kompleť OPŽP. OPŽP a Restart jedno jsou. Jen je, nebo není podvodem, když se koruna vyúčtovává v jednom projektu, a politicky prodána podruhé i v jiném „projektu“?

Viz princip popsáný výše

Zbyněk Linhart:

5) MZ

Musím ocenit ministra Ludvíka, protože ten jediný odepsal bez vytáček. Neprodává každou korunu 2x (jednou v operačním nebo jiném běžícím státním programu, podruhé v Programu Restart), jako to dělají ostatní ministerstva. Napíše stručně, jak to je: „Ministerstvo zdravotnictví není nositelem tohoto úkolu a nemá závazek financovat zdravotnickou infrastrukturu na území jednotlivých krajů“.

A dále se zde dočteme, že fiskální rámec ministerstva zdravotnictví neumožňuje rozsáhlou výstavbu zdravotnické infrastruktury v krajích, a proto bylo financování záměru dostavby Masarykovy nemocnice v Ústí nad Labem přeřazeno do zásobníku bez úkolu a bez gestora (což je, mimochodem, více než výstižné pro celý program!).

Ministerstvo zdravotnictví skutečně žádný úkol financovat infrastrukturu nedostalo. Mělo pouze ověřit, zda infrastruktura požadovaná kraji je v kontextu zajištění péče v ČR potřebná a v jakém rozsahu.

Zbyněk Linhart:

6) MŠMT

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

MŠMT zkopírovalo do přílohy Akční plány ve své obecnosti. A píše: „Vzhledem k zajištění realizace konkrétních opatření za využití vícezdrojového financování, zejména pak ESIF ..., vyčíslení celkové sumy vynaložených prostředků bude možné nejprve v příštím roce“.

Ano, zejména z Evropských strukturálních investičních fondů. Přeloženo - žádné peníze navíc, opět jde jen o peníze dávno alokované pro OPV VaV. Program Restart tak není jen program OPŽP, on je i program OPV VaV. Podej žádost do OPV VaV, a když projdeš a náhodou budeš z postiženého regionu, vedle OPV VaV budeš ministerstvem současně podruhé „vykázán“ jako osoba čerpající prostředky z Programu Restart.

Reakce ministerstva školství na obecný dotaz musela být obecná, jelikož v současné době jsou v regionech oblasti, které ve školství zaostávají za ostatními částmi ČR. Zároveň se zde však již začaly realizovat projekty, které toto mají zlepšit. Nebylo by tedy systémové vyhánět klín klínem, když ještě nebylo možné vyhodnotit dopady některých projektů a mohlo by dojít ke zbytečnému a neefektivnímu vynakládání prostředků. Jedná se zejména o jazykové vzdělávání na středních školách a další oblasti. Nelze také předpokládat, že se v průběhu let 2017-2018 dožene vše, co se za posledních několik dekád zanedbalo.

Pokud by byl dotaz směřován na konkrétní opatření, dozvěděl by se tazatel, že v současné době se již na základě opatření v programu Restart rozbíhají přípravné práce na výzvě pro vysoké školy, kdy pro dotčené regiony bude určena specifická výzva umožňující budování infrastruktury a modernizaci studijních oborů pouze v těchto regionech. Tedy podpořeny budou projekty, které budou realizovány na území těchto krajů a nikoliv v rámci krajů, kde dané školy mají svá sídla.

Zbyněk Linhart:

7) MZE

V Programu Restart bude MZE financovat pouze a jen Program na revitalizaci Krušných hor. Což budou peníze, které si rozeberou už tak bohaté firmy a s minimálním dopadem na socioekonomický stav našich krajů. Pro rok 2017 – 62 milionů korun.

Uvozením „pouze a jen“ popisuje pan senátor program v celkové výši 4 miliard korun pro města a obce. Nevíme, z čeho pan senátor vyvozuje, že se jedná o podporu velkých firem. Příjemcem dotace jsou majitelé lesů, což jsou ze 70 % obce a drobní soukromí vlastníci. Zbytek spravují Lesy ČR.

Zbyněk Linhart:

8) MPSV

Bonbonek nakonec. MPSV. Píše: „Realizace opatření si vyžádá některé dodatečné náklady na rozpočet MPSV, lze však předpokládat, že však předpokládat jejich krytí prostřednictvím prostředků Operačního programu zaměstnanost (OPZ).“

Úřad zmocněnce vlády pro Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj

Znovu stejná písnička, žádné peníze navíc, které by snad měly mít něco do činění s proklamovanými 42 miliardami pro Program Restart. Prostředky pro OPZ se zase vykáží dvakrát – jednou v OPZ, podruhé v Programu Restart.

Ale pokud už MPSV vyčlení nějaké prostředky ze státního rozpočtu navíc, je to:

- 50 mil Kč na pilotní ověření regionální mobility. Nicméně toto opatření, píše se dále, je realizováno v rámci stávajícího rozpočtu na aktivní politiku zaměstnanosti. Takže vlastně zase nic.

- 11,5 milionu na provoz Národní soustavy vzdělávání, taktéž v dalších letech. Aha, a to má postižené regiony vytáhnout k prosperitě?

- a poslední věc navíc, kterou MPSV poskytne, je úchvatná (doslova): "Pro rok 2018 je dále očekávány požadavky na státní rozpočet ve výši 500-600 mil Kč na zpracování analýzy potenciálu stříbrné ekonomiky." (další analýza za 600 mil. Kč !!!, se zbláznili?!)

Opět poukazujeme na fakt, že bez programu Restart by ministerstvo práce nemělo oporu ve vládním usnesení k vyhlášení výzev pouze pro tři vybrané kraje. Zpochybňovat některá dílčí opatření s tím, že problémy kraje nevyřeší, je také zavádějící. Jistě sama o sobě tato opatření restrukturalizaci nezajistí, ale jsou její součástí a přispívají k celku. Proto je nyní v Restartu 65 opatření, která tento celek tvoří a která budou dále každoročně aktualizována.

A bonbonek nakonec – po vzoru rétoriky pana senátora. Rozčílení nad výdaji na analýzu tzv. stříbrné ekonomiky je zbytečné a naznačuje, že pan senátor Akční plán pravděpodobně vůbec nečetl. V textu je totiž jasně uvedeno, že nejde o 600 milionů korun, ale o 600 tisíc korun. Na tento fakt ministerstvo práce navíc pana senátora zvlášť upozornilo a uvedlo, že se jedná o chybu.

Úřad zmocněnce vlády pro ÚK, MSK a KVK

Gabriela Nekolová, DiS.

Zástupkyně zmocněnce vlády

